

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 11. decembra 2008*

V zadevi C-52/07,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Marknadsdomstolen (Švedska) z odločbo z dne 2. februarja 2007, ki je prispela na Sodišče 6. februarja 2007, v postopku

Kanal 5 Ltd,

TV 4 AB

proti

Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå (STIM) upa,

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi K. Lenaerts, predsednik senata, R. Silva de Lapuerta (poročevalka), sodnica,
E. Juhász, G. Arestis in J. Malenovský, sodniki,

* Jezik postopka:švedščina.

generalna pravobranilka: V. Trstenjak,
sodna tajnica: C. Strömholm, administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 12. junija 2008,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Kanal 5 Ltd in TV 4 AB C. Wetter in P. Karlsson, odvetnika, skupaj z M. Johanssonom, jur. kand.,

- za Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå (STIM) upa A. Calissendorff, L. Johansson, E. Arbrandt, nato K. Cederlund in M. Jonson, odvetniki,

- za poljsko vlado E. Ośniecka-Tamecka, zastopnica,

- za vlado Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irska T. Harris, zastopnica, skupaj z M. Gray, barrister,

- za Komisijo Evropskih skupnosti F. Arbault, zastopnik, skupaj z U. Öbergom, odvetnik,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 11. septembra 2008

izreka naslednjo

Sodbo

- ¹ Predlog za predhodno vprašanje se nanaša na razlago člena 82 ES.
- ² Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Kanal 5 Ltd (v nadaljevanju: Kanal 5) in TV 4 AB (v nadaljevanju: TV 4) na eni strani ter Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå (STIM) upa (švedska organizacija za kolektivno upravljanje avtorskih pravic na področju glasbenih del, v nadaljevanju: STIM) na drugi strani glede tarife, ki jo za televizijsko predvajanje glasbenih del, zaščiteneh z avtorsko pravico, uporablja STIM.

Pravni okvir

- 3 Na Švedskem avtorsko pravo ureja zakon 1960:729 o avtorskih pravicah na literarnih in umetniških delih (lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk).

- 4 V skladu s členoma 42a in 42e lahko televizijske družbe, ki uporabljajo dela, zaščitena z avtorsko pravico, sklenejo pogodbe o podelitvi licence z organizacijo za kolektivno upravljanje avtorskih pravic in tako pridobijo splošno pravico televizijskega predvajanja teh del.

- 5 Člen 23 zakona 1993:20 o konkurenci (konkurrenslagen (1993:20), v nadaljevanju: KL) določa:

„Konkurrensverket (švedski urad za varstvo konkurence) lahko od podjetja zahteva, naj preneha kršiti prepoved iz členov 6 in 19 tega zakona ali členov 81 ES in 82 ES.

Če Konkurrensverket odloči, da takega ukrepa ne bo odredil, lahko vsako podjetje, ki je zaradi kršitve oškodovano, zadevo predloži Marknadsdomstolen. [...]“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 6 Kanal 5 in TV 4 sta zasebni televizijski družbi.

- 7 STIM je organizacija, ki ima na Švedskem dejanski monopol na trgu razpolaganja z glasbenimi deli, zaščitenimi z avtorsko pravico, za njihovo televizijsko predvajanje.

- 8 Člani STIM so avtorji glasbenih del in glasbene založbe.

- 9 S to organizacijo sklenejo pogodbo o članstvu, s katero ji podelijo pravico do plačila za javno predvajanje in izvajanje (pravice predvajanja) ter za snemanje in razmnoževanje (mehanične pravice) svojih del.

- 10 STIM v zvezi s pobiranjem plačil za predvajanje določa Kanalu 5 in TV 4 plačilo licenčnine, ki ustreza določenemu odstotku njihovih prihodkov od predvajanja televizijskih oddaj, namenjenih širši javnosti, ali, podredno, reklam in/ali naročil.

- 11 Ta odstotek se spreminja glede na količino televizijsko predvajane glasbe.
- 12 Javna televizijska postaja Sveriges Television (v nadaljevanju: SVT) plača STIM pavšalno licenčnino, znesek katere je vnaprej dogovorjen.
- 13 Kanal 5 in TV 4 sta oktobra 2004 na podlagi člena 23, prvi odstavek, KL Konkurrensverket predložila predlog za izdajo odločbe o prepovedi ravnanja, ker naj bi po njenem stališču STIM zlorabil svoj prevladujoči položaj.
- 14 Konkurrensverket je z odločbo z dne 28. aprila 2005 zavrnil predlog, ker ni bilo na voljo dovolj dokazov za začetek preiskave.
- 15 Kanal 5 in TV 4 sta na podlagi člena 23, drugi odstavek, KL pri predložitvenem sodišču vložili pritožbo zoper STIM.
- 16 V teh okoliščinah je Marknadsdomstolen prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je treba člen 82 ES razlagati tako, da se mora ravnanje obravnavati kot zloraba prevladujočega položaja, če organizacija za kolektivno upravljanje avtorskih pravic na področju glasbenih del, ki uživa dejanski monopol v državi članici, uporablja ali

določa za zasebne televizijske postaje tarifo za pravico oddajanja glasbenih del v televizijskih oddajah, namenjenih širši javnosti, glede na dohodek teh postaj, ki ga imajo s temi oddajami?

2. Ali je treba člen 82 ES razlagati tako, da se mora ravnanje obravnavati kot zloraba prevladujočega položaja, če organizacija za kolektivno upravljanje avtorskih pravic na področju glasbenih del, ki uživa dejanski monopol v državi članici, uporablja ali določa za zasebne televizijske postaje tarifo za pravico oddajanja glasbenih del v televizijskih oddajah, namenjenih širši javnosti, glede na dohodek teh postaj, ki ga imajo s temi oddajami, kadar ne obstaja očitna vez med dohodki in storitvami organizacije, to je dodelitvijo pravice do oddajanja z avtorskim pravom zaščenega glasbenega dela; to se pogosto zgodi na primer pri informativnih in športnih oddajah in kadar se dohodki povečajo zaradi sprememb v programih, tehnoloških naložbah in razvoju proizvodov, prilagojenih strankam?

3. Ali lahko na odgovor na prvo in drugo vprašanje vpliva dejstvo, da je mogoče opredeliti in količinsko določiti tako glasbo, ki se jo oddaja, kot publiko?

4. Ali lahko na odgovor na prvo in drugo vprašanje vpliva dejstvo, da se za družbe, ki opravljajo dejavnost javne službe, tarifa (ki temelji na dohodku) ne uporablja enako?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo in tretje vprašanje

- 17 Predložitveno sodišče s prvimi tremi vprašanji, ki jih je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je dejstvo, da organizacija za kolektivno upravljanje avtorskih pravic, ki v državi članici uživa dejanski monopol na trgu razpolaganja z glasbenimi deli, zaščitenimi z avtorsko pravico, za njihovo televizijsko predvajanje zaradi plačila za to storitev določi tarifo, v skladu s katero so zneski licenčnin izračunani na podlagi dohodkov družb, ki televizijsko predvajajo ta dela, ter glede na količino televizijsko predvajane glasbe, zloraba prevladujočega položaja, ki je prepovedana s členom 82 ES, in ali na to opredelitev lahko vpliva dejstvo, da je mogoče drugače natančneje opredeliti in količinsko določiti uporabo navedenih del ter publiko.
- 18 Na podlagi prvega odstavka tega člena je kot nezdružljiva s skupnim trgom prepovedana vsaka zloraba prevladujočega položaja enega ali več podjetij na skupnem trgu ali njegovem znatnem delu, kolikor bi lahko prizadela trgovino med državami članicami.
- 19 Za preučitev, ali ima podjetje prevladujoči položaj v smislu člena 82, prvi odstavek, ES, je treba dati bistven pomen določitvi zadevnega trga in opredelitvi znatnega dela skupnega trga, na katerem bi lahko podjetje imelo možnost zlorab, ki ovirajo učinkovito konkurenco (glej sodbo z dne 26. novembra 1998 v zadevi Bronner, C-7/97, Recueil, str. I-7791, točka 32).

- 20 Predložitveno sodišče v zvezi s trgom, ki se obravnava postopku v glavni stvari, navaja, da gre za trg razpolaganja z glasbenimi deli, zaščitenimi z avtorsko pravico, na Švedskem za njihovo televizijsko predvajanje.
- 21 To sodišče navaja tudi, da ima STIM dejanski monopol na navedenem trgu.
- 22 Iz tega izhaja, da ima STIM prevladujoči položaj na trgu, ki se obravnava v postopku v glavni stvari (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Bronner, točka 35), in da lahko ta položaj, ker gre za prevladujoči položaj na ozemlju države članice, pomeni prevladujoči položaj na znatnem delu skupnega trga (glej v tem smislu sodbo z dne 25. junija 1998 v zadevi Dusseldorp in drugi, C-203/96, Recueil, str. I-4075, točka 60; zgoraj navedeno sodbo Bronner, točka 36, ter sodbi z dne 17. maja 2001 v zadevi TNT Traco, C-340/99, Recueil, str. I-4109, točka 43, in z dne 22. maja 2003 v zadevi Connect Austria, C-462/99, Recueil, str. I-5197, točka 79).
- 23 Nazadnje predložitveno sodišče poudarja, da je trgovanje med državami članicami prizadeto, ker se tarifa, ki se obravnava v postopku v glavni stvari, nanaša na uporabo glasbenih del, katerih avtorji so državljani in tujci, ker ima del kupcev oglaševalskih prostorov sedež v drugih državah članicah poleg Kraljevine Švedske in ker Kanal 5 oddaja iz Združenega kraljestva.

- 24 V teh okoliščinah je treba preučiti, ali dejstvo, da STIM uporablja navedeno tarifo za Kanal 5 in TV 4, pomeni zlorabo prevladujočega položaja v smislu člena 82, prvi odstavek, ES.
- 25 Pojem zlorabe je objektivni pojem, ki se nanaša na ravnanja podjetja s prevladujočim položajem, ki lahko vplivajo na sestavo trga, kjer je prav zaradi prisotnosti zadevnega podjetja raven konkurence že oslABLJENA, in ki lahko – zaradi uporabe postopkov, različnih od tistih, ki urejajo normalno konkurenco med proizvodi ali storitvami na podlagi storitev gospodarskih subjektov – ovirajo ohranitev ravni konkurence, ki še obstaja na trgu, ali razvoja te konkurence (sodbi z dne 13. februarja 1979 v zadevi Hoffmann-La Roche proti Komisiji, 85/76, Recueil, str. 461, točka 91, in z dne 3. julija 1991 v zadevi AKZO proti Komisiji, C-62/86, Recueil, str. I-3359, točka 69).
- 26 Čeprav podjetje s prevladujočim položajem res ne sme biti prikrajšano za pravico do varovanja svojih trgovskih interesov, če so ti napadeni, in je treba dati takemu podjetju v razumni meri možnost, da naredi, kar meni, da je primerno za varovanje navedenih interesov, tako ravnanje ne more biti sprejeto, če je njegov namen prav krepitev tega prevladujočega položaja in njegova zloraba (glej sodbi z dne 14. februarja 1978 v zadevi United Brands in United Brands Continentaal proti Komisiji, 27/76, Recueil, str. 207, točka 189, in z dne 16. septembra 2008 v združenih zadevah Sot. Léllos kai Sia in drugi, od C-468/06 do C-478/06, ZOdl., str. I-7139, točka 50).
- 27 V tem pogledu je treba ugotoviti, ali je tisti, ki ima prevladujoči položaj, izkoristil možnosti, ki izhajajo iz takega položaja, zato da je pridobil poslovne ugodnosti, ki jih ob dejanski in dovolj učinkoviti konkurenci ne bi (zgoraj navedena sodba United Brands in United Brands Continentaal proti Komisiji, točka 249).

- 28 Pretirana cena brez razumne povezave z ekonomsko vrednostjo opravljene storitve je v skladu s sodno prakso Sodišča lahko taka zloraba (glej sodbo z dne 13. novembra 1975 v zadevi General Motors Continental proti Komisiji, 26/75, Recueil, str. 1367, točka 12, in zgoraj navedeno sodbo United Brands in United Brands Continentaal proti Komisiji, točka 250).
- 29 V zadevi v glavni stvari je treba torej preučiti, ali so licenčnine, ki jih zaračunava STIM, razumna povezava z ekonomsko vrednostjo storitve, ki jo opravlja ta subjekt, to je dajanje repertoarja glasbenih del, zaščitenih z avtorsko pravico, s katero upravlja, na voljo televizijskih družbam, ki so z njo sklenile pogodbe o podelitvi licenc.
- 30 Ker so te licenčnine namenjene plačilu avtorjev glasbenih del, zaščitenih z avtorsko pravico, zaradi televizijskega predvajanja teh del, je treba upoštevati posebnosti te pravice.
- 31 V tem pogledu je treba najti primerno ravnotežje med interesom avtorjev glasbenih del, zaščitenih z avtorsko pravico, zato da dobijo plačilo za televizijsko predvajanje teh del, in interesom televizijskih družb, da lahko navedena dela televizijsko predvajajo pod razumnimi pogoji.

- 32 Sodišče je v zvezi z licenčinami, prejetimi kot plačilo avtorske pravice za javno predvajanje posnetih glasbenih del v diskoteki in katerih znesek je bil izračunan na podlagi prometa te diskoteke, presodilo, da je treba take licenčnine šteti za običajno izvrševanje avtorske pravice in da njihovo prejemanje samo po sebi ne pomeni zlorabe v smislu člena 82 ES (glej v tem smislu sodbo z dne 9. aprila 1987 v zadevi Basset, 402/85, Recueil, str. 1747, točke 15, 16, 18 in 21).
- 33 Sodišče je glede tega, da imajo podobne tarife, katerih znesek prav tako ustreza odstotku prometa diskoteke, značilnost zlorabe, presodilo, da se lahko skupne značilnosti teh tarif ob upoštevanju prepovedi iz člena 82 ES ogrozi le, če bi bilo mogoče z drugimi metodami izpolniti isti zakoniti cilj, ki je varstvo interesov avtorjev, skladateljev in glasbenih založnikov, ne da bi se s tem povečali stroški, nastali z upravljanjem pogodb in nadzorom uporabe zaščitene glasbenih del (glej sodbo z dne 13. julija 1989 v zadevi Tournier, 395/87, Recueil, str. 2521, točka 45).
- 34 Enako tudi dejstvo, da STIM uporablja tarifo, ki se obravnava v postopku v glavni stvari, samo po sebi ni zloraba v smislu člena 82 ES in ga je treba načeloma šteti za običajno izvrševanje avtorske pravice.
- 35 Ni mogoče namreč izpodbijati dejstva, da STIM s prejetjem licenčnine kot plačilo za televizijsko predvajanje glasbenih del, zaščiteneh z avtorsko pravico, izpolnjuje zakoniti cilj, ki je varstvo pravic in interesov njegovih članov v razmerju do uporabnikov njihovih glasbenih del (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Tournier, točka 31).

- 36 Poleg tega je treba te licenčnine – ki so protidajatev za uporabo glasbenih del, zaščiteneh z avtorsko pravico, za televizijsko predvajanje – preučiti glede na vrednost te uporabe v gospodarskih izmenjavah.
- 37 Ker so v zvezi s tem take licenčnine izračunane na podlagi dohodkov televizijskih družb, so načeloma razumna povezava z ekonomsko vrednostjo storitve, ki jo opravlja STIM.
- 38 Poleg tega imajo imetnik avtorske pravice in tisti, ki imajo iz tega naslova pravice, zakonit interes, da licenčnine za dovoljenje za predvajanje dela, zaščitenega z avtorsko pravico, izračunajo glede na dejansko ali verjetno število predvajanj (glej v tem smislu sodbo z dne 18. marca 1980 v zadevi Coditel in drugi, 62/79, Recueil, str. 881, točka 13, in zgoraj navedeno sodbo Tournier, točka 12).
- 39 Tarifa, ki jo uporablja STIM, upošteva dejansko televizijsko predvajano količino glasbenih del, zaščiteneh z avtorsko pravico, ker se, kot izhaja iz predložitvene odločbe, znesek teh licenčnin spreminja ne le glede na dohodke televizijskih družb, temveč tudi glede na količino televizijsko predvajane glasbe.

40 Vendar pa ni mogoče izključiti, da je uporaba take tarife v določenih okoliščinah lahko zloraba, predvsem če obstaja druga metoda, s katero je mogoče natančneje opredeliti in količinsko določiti uporabo teh del in publiko, ter če je s to metodo mogoče izpolniti isti zakoniti cilj, to je varstvo interesov avtorjev, skladateljev in glasbenih založnikov, ne da bi se s tem nesorazmerno povečali stroški, nastali z upravljanjem pogodb in nadzorom uporabe glasbenih del, zaščiteneh z avtorsko pravico.

41 Tako je treba na prvo, drugo in tretje vprašanje odgovoriti, da je treba člen 82 ES razlagati tako, da organizacija za kolektivno upravljanje avtorskih pravic, ki ima prevladujoči položaj na znatnem delu skupnega trga, ne zlorablja tega položaja, če za plačilo za televizijsko predvajanje glasbenih del, zaščiteneh z avtorsko pravico, uporablja za zasebne televizijske postaje tarifo, v skladu s katero zneski licenčnin ustrezajo delu dohodkov teh postaj, če je ta del v celoti sorazmeren ali je lahko sorazmeren s količino dejansko televizijsko predvajanih glasbenih del, zaščiteneh z avtorsko pravico, in če ne obstaja druga metoda, s katero je mogoče natančneje opredeliti in količinsko določiti uporabo teh del in publiko, ne da bi se s tem nesorazmerno povečali stroški, nastali z upravljanjem pogodb in nadzorom uporabe navedenih del.

Četrto vprašanje

42 Predložitveno sodišče s četrtnim vprašanjem dejansko sprašuje, ali je okoliščina, da organizacija za kolektivno upravljanje avtorskih pravic izračuna licenčnine – prejete kot plačilo za televizijsko predvajanje glasbenih del, zaščiteneh z avtorsko pravico – različno

glede na to, ali gre za zasebne televizijske družbe ali za družbe, ki opravljajo dejavnost javne službe, zloraba prevladujočega položaja v smislu člena 82 ES.

- 43 V skladu z drugim odstavkom, točka (c), tega odstavka je taka zloraba zlasti uporaba neenakih pogojev za primerljive posle z drugimi trgovskimi partnerji, ki slednje postavlja v podrejen konkurenčni položaj.
- 44 Glede morebitnega obstoja takega ravnanja v sporu o glavni stvari mora predložitveno sodišče preučiti, prvič, ali STIM z različnim izračunjem licenčnine, ki jih morajo plačati Kanal 5 in TV 4 na eni strani ter SVT na drugi strani za televizijsko predvajanje glasbenih del, zaščiteneh z avtorsko pravico, za te družbe uporablja neenake pogoje za primerljive posle in, drugič, ali so te televizijske družbe zato v slabšem konkurenčnem položaju.
- 45 Predložitveno sodišče bo moralo pri tej preučitvi upoštevati predvsem okoliščino, da SVT v nasprotju s Kanalom 5 in TV 4 nima dohodkov od oglaševanja in dohodkov od pogodb o naročnini, in dejstvo, da se pri licenčnini, ki jo mora plačati SVT, ne upošteva dejanska televizijsko predvajana količina glasbenih del, zaščiteneh z avtorsko pravico.
- 46 Predložitveno sodišče bo moralo preveriti tudi to, ali sta Kanal 5 in TV 4 konkurentki SVT na istem trgu, ali pa je to ena od teh dveh družb.

47 Končno, za ugotovitev, ali dejstvo, da organizacija za kolektivno upravljanje avtorskih pravic izračuna licenčnine, prejete kot plačilo za televizijsko predvajanje glasbenih del, zaščiteneh z avtorsko pravico, različno glede na to, ali gre za zasebne televizijske družbe ali za družbe, ki opravljajo dejavnost javne službe, pomeni zlorabo v smislu člena 82 ES, bo moralo to sodišče preučiti, ali je tako ravnanje mogoče objektivno upravičiti (glej v tem smislu zgoraj navedeni sodbi *United Brands in United Brands Continentaal* proti Komisiji, točka 184, in *Tournier*, točki 38 in 46; sodbo z dne 15. marca 2007 v zadevi *British Airways* proti Komisiji, C-95/04 P, ZOdl., str. I-2331, točka 69, ter zgoraj navedeno sodbo *Sot. Lélou kai Sia* in drugi, točka 39). Tako upravičenje lahko izhaja predvsem iz poslanstva ali načina financiranja družb, ki opravljajo dejavnost javne službe.

48 Tako je treba na četrto vprašanje odgovoriti, da je treba člen 82 ES razlagati tako, da lahko organizacija za kolektivno upravljanje avtorskih pravic, s tem da izračuna licenčnine, prejete kot plačilo za televizijsko predvajanje glasbenih del, zaščiteneh z avtorsko pravico, različno glede na to, ali gre za zasebne televizijske družbe ali za družbe, ki opravljajo dejavnost javne službe, zlorablja svoj prevladujoči položaj v smislu navedenega člena, če za te družbe uporablja neenake pogoje za primerljive posle in če jih s tem postavlja v podrejen konkurenčni položaj, razen če je tako ravnanje mogoče objektivno upravičiti.

Stroški

49 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

1. Člen 82 ES je treba razlagati tako, da organizacija za kolektivno upravljanje avtorskih pravic, ki ima prevladujoči položaj na znatnem delu skupnega trga, ne zlorablja tega položaja, če za plačilo za televizijsko predvajanje glasbenih del, zaščiteneh z avtorsko pravico, uporablja za zasebne televizijske postaje tarifo, v skladu s katero zneski licenčnih ustrezajo delu dohodkov teh postaj, če je ta del v celoti sorazmeren ali je lahko sorazmeren s količino dejansko televizijsko predvajanih glasbenih del, zaščiteneh z avtorsko pravico, in če ne obstaja druga metoda, s katero je mogoče natančneje opredeliti in količinsko določiti uporabo teh del in publiko, ne da bi se s tem nesorazmerno povečali stroški, nastali z upravljanjem pogodb in nadzorom uporabe navedenih del.
2. Člen 82 ES je treba razlagati tako, da lahko organizacija za kolektivno upravljanje avtorskih pravic, s tem da izračuna licenčnine, prejete kot plačilo za televizijsko predvajanje glasbenih del, zaščiteneh z avtorsko pravico, različno glede na to, ali gre za zasebne televizijske družbe ali za družbe, ki opravljajo dejavnost javne službe, zlorablja svoj prevladujoči položaj v smislu navedenega člena, če za te družbe uporablja neenake pogoje za primerljive posle in če jih s tem postavlja v podrejen konkurenčni položaj, razen če je tako ravnanje mogoče objektivno upravičiti.

Podpisi